

ISSN(PRINT) 2959-5649
ISSN(ONLINE) 2959-5657

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ

ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы
Серия «Филологические науки»
Series "Philological Sciences"
№ 1 (91), 2025

Алматы

ISSN(PRINT) 2959-5649
ISSN(ONLINE) 2959-5657

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ

ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы
Серия «Филологические науки»
Series "Philological Sciences"
№ 1 (91), 2025

Алматы

Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

ХАБАРШЫ
«Филология ғылымдары» сериясы
№1 (91), 2025 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2000 ж. бастап шығады.

Бас редактор:
филол.ғ.д., проф. Абишева С.Д.

Бас редактордың орынбасары:
филол.ғ.д., проф. Есенова К.У.

Ғылыми редактор:
PhD, қауымд. проф. м.а. Сабирова Д.А.

Редакциялық алқа:
филол.ғ.к., қауымд. проф. Жиренов С.А.
филол.ғ.к., қауымд. проф. Сатемирова Д.А.
филол.ғ.д., проф., Әл-Фараби ат. ҚазҰУ

Джолдасбекова Б.У.
пед.ғ.д., проф., әл-Фараби ат. ҚазҰУ

Салханова Ж.Х.
филол.ғ.д., проф., ҚазҰҚызПУ

Қиынова Ж.К.
PhD, қауымд. проф. м.а., Т. Жүргенов ат. Қазақ
ұлттық өнер академиясы

Жалалова А.М.
филол.ғ.д., доцент, Таулы Алтай мемлекеттік
университеті

Алексеев П.В. (Ресей)
филол.ғ.д., проф., Ресей халықтар достығы
университеті Бахтикереева У.М. (Ресей)

филол.ғ.д., проф., Варминь-Мазур университеті
Киклевич А.К. (Польша)

PhD, проф., Джордж Вашингтон университеті
Роллберг П. (АҚШ)

PhD, проф., Орталық Ланкашир университеті
Табачникова О.М. (Ұлыбритания)

Жауапты хатшы:
PhD, қауымд. проф. м.а. Серикова С.К.

Техникалық хатшы:
филол.ғ.к., қауымд. проф. Османова З.Ж.

© Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті, 2025

Қазақстан Республикасының
Мәдениет және ақпарат министрлігінде
2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген
№10109-Ж

Басуға 28.03.2025 қол қойылды.
Пішімі 60x84^{1/8}. Көлемі 19,00 е.б.т.
Тапсырыс 250.

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасы

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENT

ТІЛ БІЛІМІ
ЛИНГВИСТИКА
LINGUISTICS

Жиренов С.А., Ержанқызы Ә. Қазақ тілінің
синонимдерін психолінгвистикалық әдіспен зерттеу
жолдары..... 5

Жиренов С.А., Ержанқызы Ә. Способы изучения
синонимов казахского языка методом
психолінгвистики

Zhirenov S., Yerzhankyzy A. Ways of studying
synonyms of the Kazakh language using the method of
psycholinguistics

Молдағалиева Р.Ш., Бигалиева А.С.
Метафорическая интерпретация звуков природы и
техники в русском, казахском и английском
языках..... 13

Молдағалиева Р.Ш., Бигалиева А.С. Орыс, казах
және ағылшын тілдеріндегі табиғат пен техниканың
дыбыстарын метафоралық интерпретациялау

Moldagaliyeva R., Bigaliyeva A. Metaphorical
interpretation of natural and technological sounds in
Russian, Kazakh, and English languages

Пашан Д.М. Қызбалаға қойылатын есімдер: заманауи
ұстанымдар..... 20

Пашан Д.М. Имена для девочек: современные
позиции

Pashan D. Names for girls: modern positions

ӘДЕБИЕТТАНУ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ
LITERARY STUDIES

Abisheva S., Abuova B. Berdibek Sokpakbayev's
creativity in the field of children's literature (1924-
1991)..... 30

Абишева С.Д., Абуова Б.П. Бердібек Сокпақбаевтың
балалар әдебиеті саласындағы шығармасы (1924-1991)

Абишева С.Д., Абуова Б.П. Творчество Бердибека
Сокпақбаева в области детской литературы (1924-
1991)

Мустояпова А.Т. Природа мистического в романе
Тони Моррисон «Возлюбленная»..... 36

Мустояпова А.Т. Тони Моррисонның «Сүйікті»
романындағы мистиканың табиғаты

Mustoyarova A. The nature of the mystical in Toni
Morrison's novel "Beloved"

Казахский национальный
педагогический
университет имени Абая

ВЕСТНИК
Серия «Филологические науки»
№1 (91), 2025 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2000 года.

Главный редактор
д.филол.н., проф. Абишева С.Д.

Зам. гл. редактора
д.филол.н., проф. Есенова К.У.
Научный редактор
PhD, и.о.ассоц.проф. Сабирова Д.А.

Редакционная коллегия:
к.филол.н., ассоц. проф. Жиренов С.А.
к.филол.н., ассоц. проф. Сатемирова Д.А.
д.филол.н., проф., КазНУ имени Аль-Фараби
Джолдасбекова Б.У.

д.пед.н., проф., КазНУ имени Аль-Фараби
Салханова Ж.Х.

д.филол.н., проф., КазНУ имени
Жынова Ж.К.

PhD, и.о.ассоц.проф. КазНАИ имени
Т.Жургенова Жалалова А.М.

д.фил.н., доцент, Горно-Алтайский
государственный университет

Алексеев П.В. (Россия)

д.филол.н., проф., РУДН

Бахтикерева У.М. (Россия)

д.филол.н., проф., Варминьско-Мазурский
университет Киклевич А.К. (Польша)

PhD, проф., Университет Джорджа
Вашингтона Роллберг П. (США)

PhD, проф., Университет Центрального
Ланкашира Табачникова О.М.
(Великобритания)

Ответственный секретарь:
PhD, и.о.ассоц.проф. Серикова С.К.

Технический секретарь:
к.филол.н., ассоц. проф. Османова З.Ж.

© Казахский национальный
педагогический университет им. Абая, 2025

Зарегистрировано
в Министерстве культуры и информации РК
8 мая 2009 г. №10109-Ж

Подписано в печать 28.03.2025.
Формат 60x84^{1/8}. Объем 19,00 уч-изд.л.
Заказ 250.

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұлағат»
Казахского национального педагогического
университета имени Абая

Серикова Л.А. Переплетение идентичностей: «Свой – чужой – другой» в рассказах С.А. Муминова..... 48

Серикова Л.А. Тұлғалардың тоғысуы: «Өзіндік – бөтен – басқа» С.А. Муминовтың әңгімелерінде
Serikova L. The interweaving of Identities: "Friend – Foe – Other" in the Stories of S.A. Muminov

Sylam D., WenLiang Q. Unfinished projects: the transformation of urban literary writing paradigms in China since the new century..... 58

Сылам Д., Вэньлян Ц. Аяқталмаған жобалар: жаңа ғасырдан бергі Қытайдағы қалалық әдебиеттің жазу парадигмаларының трансформациясы

Сылам Д., Вэньлян Ц. Незавершенные проекты: трансформация парадигм городской литературной письменности в Китае с начала нового века

Умирханова Ш.А., Орынханова Г.А. Национальная идентичность и культурная память в рассказе Бахытжана Канапьянова «Бахчисарай»..... 70

Өмірханова Ш.Ә., Орынханова Г.А. Бақытжан Канапьяновтың «Бақшасарай» әңгімесіндегі ұлттық болмыс пен мәдени жады

Umirkhanova Sh., Orynkhanova G. National identity and cultural memory in Bakhytzhana Kanapyanov's story "Bakhchisaray"

ПЕДАГОГИКА МЕН ӘДІСТЕМЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И МЕТОДИКИ PROBLEMS OF PEDAGOGY AND METHODOLOGY

Жиндеева И.А. Практика использования лакунизации в системе сравнительно-сопоставительного изучения художественных произведений..... 78

Жиндеева И.А. Көркем шығармаларды салыстырмалы зерттеу жүйесінде лакунацияны қолдану тәжірибесі

Zhindeeva I. The practice of using lacunization in the system of comparative study of works of fiction

Ибраева Ж.Б., Курманчакова А.Э. Содержание и методика преподавания фольклора в школе: морфология волшебной сказки..... 91

Ибраева Ж.Б., Құрманчакова А.Е. Мектепте фольклорды оқытудың мазмұны мен әдістері: сикырлы ертегінің морфологиясы

Ibraeva Zh., Kurmanchakova A. Content and methodology of teaching folklore at school: morphology of a fairy tale

Молдағали М.Б., Асылбекова М.С., Проскурина Л.В. Звукоцветовой анализ стихотворений А.А. Блока о весне на уроках литературы в школе..... 100

**Abai Kazakh National
Pedagogical University**

BULLETIN
Series "Philological Sciences"
No. 1 (91), 2025.

Periodicity - 4 issues per year.
Published since 2000.

Editor-in-chief

Doctor of Philological Sciences, Professor **Abisheva S.**

Deputy Editor-in-chief

Doctor of Philological Sciences, Professor
Essenova K.

Scientific Editor

PhD, Associate Professor **Sabirova D.**

Editorial board

Candidate of Philological Sciences, Associate Prof.

Zhirenov S.

Candidate of Philological Sciences, Associate Prof.

Satemirowa D.

*Doctor of Philological Sciences, Prof., Al-Farabi
Kazakh National University* **Dzholdasbekova B.**

*Doctor of Pedagogical Sciences, Prof., Al-Farabi
Kazakh National University* **Salkhanova Zh.**

Doctor of Philological Sciences, Prof.,

Kazakh National Women's Teacher Training

University **Kiynova Zh.**

*PhD, Associate Prof., T. Zhurgenov Kazakh National
Academy of Arts* **Zhalalova A.**

Doctor of Philological Sciences, Prof., RUDN

Bakhtikireeva U. (Russia)

Doctor of Philological Sciences, Associate Prof.,

Gorno-Altaysk State University

Alekseyev P. (Russia)

Doctor of Philological Sciences, Prof., University

of Warmia and Mazury **Kiklewicz A.** (Poland)

PhD, Prof., George Washington

University **Rollberg P.** (USA)

PhD, Prof., University of Central Lancashire

Tabachnikova O. (The United Kingdom)

Executive Secretary

PhD, Associate professor **Serikova S.**

Technical Secretary

Candidate of Philological Sciences, Associate professor

Osmanova Z.

©Abai Kazakh National Pedagogical
University, 2025

Registered

in the Ministry of Culture and Information of the
Republic of Kazakhstan

8 May 2009 No10109-Zh/Ж

Signed in print 28.03.2025

Format 60x84 1/8. Volume 19,00

teaching and publishing lists.

Order 250.

050010, Almaty, Dostyk avenue 13,
Abai KazNPU

Publishing House "Ulagat" of the Abai Kazakh
National Pedagogical University

Молдағали М.Б., Асылбекова М.С., Проскурина

Л.В. А.А. Блоктың көктем туралы өлеңдерін

дыбыстық-түсті талдау мектепте әдебиет сабағында

Moldagali M., Assylbekova M., Proskurina L. Sound and

color analysis of A.A. Blok's poems about spring in

literature lessons at school

Назарбекова Г.А. Изучение английского языка через

искусственный интеллект: новые горизонты обучения..

Назарбекова Г.А. Жасанды интеллект арқылы

ағылшын тілін үйрену: оқытудың жаңа көзжиектері

Nazarbekova G. Learning English through artificial

intelligence: new horizons of learning

Оспанов Е., Иманғали Ө. Ағылшын тілінің басым тіл

ретінде қазақстандағы білім беруде басқа тілдерге әсері

қандай?

Оспанов Е., Иманғали О. Каково влияние

английского языка как доминирующего языка на

другие языки в системе образования Казахстана?

Ospanov Y., Imangali O. What is the impact of English as

a dominant language on other languages in Kazakhstan's

education system?

АУДАРМАТАНУ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ
TRANSLATION STUDIES

Жаткин Д.Н., Сердечная В.В. И.М. Сабашников

(Юринский) – переводчик Эдвина Арнольда.....

Жаткин Д.Н., Сердечная В.В. И. М. Сабашников

(Юринский) – Эдвин Арнольдтың аудармашысы

Zhatkin D., Serdechechnaya V. I.M. Sabashnikov

(Yurinsky) – translator of Edwin Arnold

Біздің авторлар.....

Наши авторы.....

Our authors.....

14. Brown E.T. (2021). *AI-powered language learning: Trends and innovations*. San Francisco: Tech Publishing. – pp. 30-40.

15. Kuznetsova I.V. (2020). *Iskusstvennyy intellekt v obuchenii inostrannym yazykam: novye podkhody [Artificial intelligence in foreign language learning: New approaches]*. Moskva: Nauka. – pp. 50-65. [in Russian]

16. Petrov A.N. (2019). *Innovatsionnye tekhnologii v obuchenii yazykam [Innovative technologies in language learning]*. Sankt-Peterburg: Obrazovanie. – pp. 78-85. [in Russian]

17. Sidorov E.A. (2021). *Tsifrovizatsiya obrazovaniya: vyzovy i vozmozhnosti [Digitalization of education: Challenges and opportunities]*. Yekaterinburg: Ural. – pp. 15-25. [in Russian]

FTAMP 14.35.09

10.51889/2959-5657.2025.91.1.013

Оспанов Е.Т.¹ , *Имангали Ө.²

^{1,2}Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

Қазақстан, Алматы

e-mail: yedilbay.ospan@gmail.com

*e-mail: orken.007@mail.ru

АҒЫЛШЫН ТІЛІНІҢ БАСЫМ ТІЛ РЕТІНДЕ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БІЛІМ БЕРУДЕ БАСҚА ТІЛДЕРГЕ ӘСЕРІ ҚАНДАЙ?

Аңдатпа

Бұл мақалада Қазақстандағы білім беру жүйесіндегі ағылшын тілінің басымдылығының әсері талданады. Елдің үштілділік саясаты аясында ағылшын тілі білім беру жүйесінің ажырамас бөлігіне айналды. Ағылшын тілінде оқыту халықаралық интеграцияға, ғылыми-зерттеу мүмкіндіктерінің кеңеюіне және студенттердің жаһандық еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуына ықпал етеді. Алайда, бұл үрдіс қазақ және орыс тілдерінің рөлін әлсіретуі, тілдік теңсіздікті күшейтуі және мәдени құндылықтардың сақталуына кері әсер етуі мүмкін. Мақалада сауалнама нәтижелеріне сүйене отырып, студенттердің ағылшын тілінің әсеріне қатысты пікірлері талданады. Зерттеу нәтижелері ағылшын тілінің білім беру жүйесіндегі артықшылықтарымен қатар, оның жергілікті тілдерге тигізетін ықтимал салдарын да көрсетеді. Осыған байланысты, мемлекеттік тіл саясаты ағылшын тілінің жаһандық мүмкіндіктерін ескере отырып, қазақ тілінің қолданыс аясын сақтау мен дамытуға бағытталуы тиіс.

Түйін сөздер: ағылшын тілі, қазақ тілі, орыс тілі, үштілділік саясаты, білім беру жүйесі, халықаралық интеграция, тілдік теңсіздік

Оспанов Е.Т.¹ , *Имангали Ө.²

^{1,2}Казахский национальный педагогический университет имени Абая

Алматы, Казахстан

e-mail: yedilbay.ospan@gmail.com

*e-mail: orken.007@mail.ru

КАКОВО ВЛИЯНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА КАК ДОМИНИРУЮЩЕГО ЯЗЫКА НА ДРУГИЕ ЯЗЫКИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ КАЗАХСТАНА?

Аннотация

В данной статье анализируется влияние доминирования английского языка в системе образования Казахстана. В рамках политики трёхязычия английский язык стал неотъемлемой частью

образовательного процесса. Обучение на английском языке способствует международной интеграции, расширению возможностей научных исследований и повышению конкурентоспособности студентов на глобальном рынке труда. Однако этот процесс может ослабить роль казахского и русского языков, усилить языковое неравенство и негативно сказаться на сохранении культурных ценностей. В статье рассматриваются мнения студентов на основе результатов анкетирования. Исследование выявило как преимущества доминирования английского языка в системе образования, так и его возможные последствия для местных языков. В связи с этим государственная языковая политика должна учитывать глобальные возможности английского языка, при этом направляя усилия на сохранение и развитие сферы применения казахского языка.

Ключевые слова: английский язык, казахский язык, русский язык, политика трёхязычия, система образования, международная интеграция, языковое неравенство

*Ospanov Y.¹ , *Imangali O.² *
^{1,2}Abai Kazakh National Pedagogical University
Kazakhstan, Almaty
e-mail: yedilbay.ospan@gmail.com
**e-mail: orken.007@mail.ru*

WHAT IS THE IMPACT OF ENGLISH AS A DOMINANT LANGUAGE ON OTHER LANGUAGES IN KAZAKHSTAN'S EDUCATION SYSTEM?

Abstract

This article analyzes the impact of the dominance of the English language in Kazakhstan's education system. Within the framework of the trilingual policy, English has become an integral part of the educational process. Teaching in English contributes to international integration, expands research opportunities, and enhances students' competitiveness in the global labor market. However, this process may weaken the role of the Kazakh and Russian languages, increase linguistic inequality, and negatively affect the preservation of cultural values. The article examines students' perspectives based on survey results. The study highlights both the advantages of English language dominance in education and its potential consequences for local languages. Therefore, state language policy should consider the global opportunities of English while ensuring the preservation and development of the Kazakh language's scope of use.

Keywords: english language, Kazakh language, Russian language, trilingual policy, education system, international integration, linguistic inequality

Кіріспе. Ағылшын тілінің жаһандық тіл ретіндегі үстемдігі бүкіл әлемдегі, соның ішінде Қазақстандағы білім беру жүйелеріне елеулі әсері бар. 1991 жылы тәуелсіздік алғаннан бері Қазақстан тілдік және білім беру саласында түрлі реформалар жасауда, ал осы уақытта ағылшын тілі қазақ және орыс тілдерімен қатар үштілдік саясаттың маңызды бөлігіне айналды. Ағылшын тілі жаһанданудың негізгі құралы ретінде қарастырылса да, білім берудегі оның үстемдігінің артуы жергілікті тілдер мен мәдени идентитетке әсері туралы көптеген сұрақтар туындатуда. Бұл мақалада Қазақстандағы білім беруде ағылшын тілінің үстемдігінің әсері, оның артықшылықтары, қиындықтары және тілдік әртүрлілікке әсері жоғары оқу орындарында (ЖОО) оқып жатқан студенттерден сауалнама алу арқылы қарастырылады.

Қазақстан Республикасының (ҚР) білім беру саласында ағылшын тілін енгізуі оның жаһандық бәсекеге қабілеттілік пен интеграцияға деген ұмтылысымен тығыз байланысты. Қазіргі таңда ҚР Үкіметі ағылшын тілін үштілді саясаттың бір бөлігі ретінде белсенді түрде қолдауда. Осылайша бұл саясат азаматтардың қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жетік білімге қол

жеткізуін қамтамасыз етуді көздейді. Бұл елдегі көптілділікті дамыту арқылы жаһандық қауымдастықпен экономикалық және мәдени байланыстарды нығайтудың стратегиялық мақсатын көрсетеді [1].

Ағылшын тілінде білім беруді енгізу Қазақстанда маңызды тенденцияға айналды. Көптеген университеттер, әсіресе ғылым, технология және бизнес салалары бағытында мамандар даярлау барысында өз бағдарламалары үшін ағылшын тілін оқыту тілі ретінде қолдана бастады. Бұл өзгеріс Қазақстанның ЖОО-ларының Болонья үдерісіне қатысуымен және бұл үдеріс жоғары білім жүйелерін Еуропа бойынша, сондай-ақ одан тыс жерлердегі білім беру үдерісімен үйлестіруді көздейді [2]. Дегенмен, білім беруде ағылшын тілінің тез таралуы ағылшын тілін қолдау мен қазақ және орыс тілдерін ұлттық және мәдени тілдер ретінде сақтау арасындағы қарама-қайшылықтарды тудырды.

ҚР білім берудегі саласындағы ағылшын тілінің тиімділігі мен кемшілігі

Ағылшын тілін ҚР білім беру жүйесіне енгізу жаһандық академиялық және кәсіби мүмкіндіктерге жол ашты. Ағылшын тілін меңгеру студенттерге халықаралық зерттеулерге қол жеткізуге, академиялық ұтқырлық бағдарламаларына қатысуға және халықаралық ұйымдарда мансап құруға мүмкіндік береді. Мысалы, Қазақстан университеттеріндегі ағылшын тіліндегі бағдарламалар студенттердің жұмысқа орналасу мүмкіндігін туғызып, жаһандық еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілігін арттырды [3]. Бұл үкіметтің жаһандық деңгейде байланысқан және білікті кадрлар құруға бағытталған бағдарламалардың жемісі.

Сонымен қатар ағылшын тілі академиялық ынтымақтастық үшін ортақ тіл қызметін атқарады, бұл қазақстандық зерттеушілер мен студенттерге халықаралық әріптестерімен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді. Ағылшын тілінің академиялық басылымдар мен конференцияларда қолданылуы қазақстандық ғалымдардың жаһандық деңгейде танылуын арттырды. Бұл, әсіресе, ғылым мен технология сияқты ағылшын тілі негізгі байланыс құралы болып табылатын салалар үшін өте пайдалы екені анық.

Жалпы ҚР білім беру жүйесінде ағылшын тілінің қолданысын арттыру Қазақстандағы жаңғыру мен дамудың символы ретінде қарастырылады. Жастар арасында ағылшын тілін меңгеру арқылы тұлғалық даму мен қоғамдағы әлеуметтік беделге ие болуға болатыны туралы сенім басым [4]. Ағылшын тілінде білім беру арқылы Қазақстан өзін жаһандық қауымдастықпен тығыз байланыс орнатуға дайын, болашаққа бағытталған ел ретінде көрсетеді. Бұл тілдік саясат елдің халықаралық деңгейдегі бәсекеге қабілеттілігін арттырып, жаһандық үдерістертен тыс қалмауға мүмкіндік береді.

Дегенмен білім беруде ағылшын тіліне баса назар аударудың артуы қазақ және орыс тілдерінің шеттетілуіне қатысты алаңдаушылық туғызуда, өйткені бұл тілдер елдің мәдени және тілдік болмысының ажырамас бөлігі болып табылады. Қазақ тілі – мемлекеттік тіл, ал орыс тілі кеңінен қолданылатын тіл болғанымен, академиялық және кәсіби ортада ағылшын тілінің басымдыққа ие болуы олардың мәртебесін әлсіретуі мүмкін. Мысалы, ағылшын тілінде оқытылатын бағдарламаларда білім алатын студенттер қазақ тілін жетік меңгеруде қиындықтарға тап болуы мүмкін, бұл оның біріктіруші ұлттық тіл ретіндегі рөлін бәсеңдету қауіпін туындатады [1].

Білім беруде ағылшын тілінің басым болуы Қазақстандағы қалалық және ауылдық аймақтар арасындағы айырмашылықтардың одан сайын ұлғаюына алып келуде. Қалалық мектептер мен университеттер ағылшын тілінде оқытуға жақсырақ жабдықталған болса, ауылдық білім беру мекемелері көбінесе қажетті ресурстар мен білікті мамандардың жетіспеушілігіне тап болады. Бұл теңсіздік ауылдық жерлердегі студенттердің ағылшын тілінде білім алу мүмкіндіктерін шектеп, өңірлік білім беру нәтижелеріндегі алшақтықты одан әрі тереңдетеді [1].

Сондай-ақ білім беруде ағылшын тіліне басымдық беру мәдени құндылықтардың әлсіреуіне ықпал етуі мүмкін, өйткені студенттер өз ана тілдері мен дәстүрлерін сақтаудан гөрі шет тілін үйренуге көбірек көңіл бөледі. Бұл әсіресе Қазақстан сияқты көптілді қоғам үшін өзекті мәселе, өйткені тілдік әртүрлілік – елдің мәдени мұрасының маңызды бөлігі. Жас ұрпақтың ағылшын тілін бедел мен мүмкіндіктердің тілі ретінде көруі қазақ және орыс тілдерінің күнделікті өмірде

қолданылуын азайтуы мүмкін [4].

Сонымен қатар ағылшын тілінде білім беруге көшу ағылшын тілін жетік меңгермеген студенттер мен мұғалімдер үшін қиындықтар туғызады. Көптеген студенттер шет тілінде күрделі академиялық ұғымдарды түсінуде қиналып, бұл олардың үлгеріміне кері әсер етуі мүмкін. Сол сияқты, мұғалімдер де, әсіресе арнайы терминологияны қажет ететін пәндер бойынша, ағылшын тілінде сапалы білім беруде қиындықтарға тап болуы мүмкін [4].

Жалпы ҚР тілдердің өзара әсері біршама зерттелген. Абдығалиева және басқалар қазақ және ағылшын тілдеріндегі сөйлеу этикетінің формулаларын этнолингвомәдени ерекшеліктер тұрғысынан қарастырып, ағылшын тіліндегі сыпайылық деңгейін талдайды [5]. Бұл қазақ тіліндегі коммуникативтік нормалардың ағылшын сөйлеу мәдениетімен салыстырғанда өзіндік ерекшеліктері бар екенін көрсетеді. Алшынбекова мен Жұманбекова [6] қазақ, орыс, ағылшын және қытай тілдеріндегі фразеологиялық бірліктерді зерттей отырып, эмоцияларды білдірудегі ерекшеліктерді анықтайды. Бұл тілдер арасындағы семантикалық ұқсастықтар мен айырмашылықтарды көрсетіп, мәдениаралық коммуникацияның маңыздылығын ашады. Рысбекқызы [7] қазақ және ағылшын тілдеріндегі туыстық атауларды зерттеу арқылы мәдениаралық құзыреттілікті арттыруға бағытталған тиімді оқыту әдістерін ұсынады. Ол екі тілдегі туыстық жүйенің айырмашылықтарын салыстыра отырып, оқытудың жаңа әдістерін ұсынады. Хамитова және басқалар [8] ағылшын тіліндегі түркілік кірме сөздердің бейімделуін зерттейді. Олар тек қазақ тілінен ғана емес, араб, моңғол, парсы, татар және өзбек тілдерінен енген сөздердің де ағылшын тілінің лексикалық қорын байытқанын атап өтеді. Бұл зерттеулер қазақ тілінің ағылшын тілімен өзара ықпалдасуының әртүрлі аспектілерін қарастырып, тілдік және мәдени әсерлердің жан-жақты зерттеліп жатқанын көрсетеді.

Бірақ ағылшын тілінің ҚР ЖОО-ларында оқып жатқан студенттері жөніндегі пікірі бойынша зерттеулер жасалмаған. Білім беруде ағылшын тілінің басым болуы Қазақстанға жаһандық білімге қолжетімділік, академиялық ынтымақтастықтың артуы және мансаптық мүмкіндіктердің кеңеюі сияқты елеулі артықшылықтар әкелді. Алайда бұл тілдік теңсіздік, мәдени құндылықтардың әлсіреуі және қазақ пен орыс тілдерінің шеттетілуі сияқты қиындықтарды да тудырды. Мақала ЖОО студенттерінің ағылшын тілінің білім алу барысына тигізіп жатқан әсерін эмпирикалық бағытта зерттеуге бағытталады.

Әдістер мен материалдар. ЖОО студенттерінің ағылшын тілінің өз ана тілінде білім алу барысына тигізетін әсерін білу мақсатында сауалнама алынды. Сауалнама қазақ тілінде жазылды және «Google Forms» арқылы құрылып, ЖОО оқу орнында оқып жатқан 520 студентке таратылды. Бірақ сауалнамаға 215 студент қана жауап берді. Сауалнама ерікті және зерттеуге қатысудан кез келген уақытта бастартуға болатындығы жөнінде сауалнамада жан-жақты түсіндіріліп жазылды.

Зерттеу жұмысына қатысушы 215 студент туралы ақпаратты 1-кестеден көруге болады. Бұл зерттеуге әртүрлі категориялар бойынша студенттер қатысты. Кестеде жыныс, курс, негізгі қолданыстағы тіл және мамандық сияқты негізгі категориялар бойынша деректер келтірілген. Бұл мәліметтер студенттердің демографиялық құрылымын талдауға мүмкіндік береді. Жынысы бойынша әйелдер саны 194 адамды (90%) құрайды, ал ерлер саны 21 адамды (10%) құрайды. Курс бойынша бірінші курс студенттері ең көп санынан тұрады (117 адам, 54%), ал екінші курс студенттері ең аз санынан тұрады (11 адам, 5%). Негізгі қолданыстағы тіл бойынша қазақ тілін пайдаланатындар саны 206 адамды (96%) құраса, ал 7 адамды орыс тілін пайдаланатындар (3%) болып шықты. Ұйғыр тілін пайдаланатындар саны 2 адамды (1%) құрайды. 145 адам (67,5%) мамандық бойынша жарастылыстану саласындағы студенттер болып шықты. Гуманитарлық саладағы студенттер саны 70 адамды (32,5%) құрайды.

Кесте 1. Зерттеуге қатысушылар

Категориясы	Саны	Пайызы
Жынысы		

Ер	21	10%
Әйел	194	90 %
Курс		
1	117	54 %
2	67	29 %
3	11	5 %
4	20	16 %
Негізгі қолданыс тілі		
Қазақ	206	96 %
Орыс	7	3 %
Ұйғыр	2	1 %
Мамандығы		
Жарастылыстану	145	67,5 %
Гуманитарлық	70	32,5 %
Жалпы саны	215	100 %

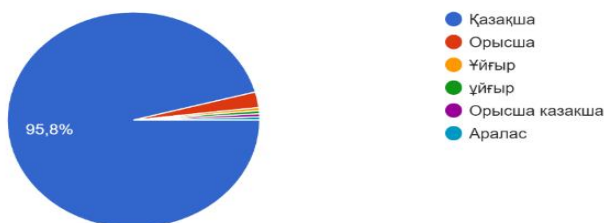
Нәтижелер және талқылау. ҚР ЖОО-ларында ағылшын тілінің маңыздылығы жыл санап артуда. Ағылшын тілі тек пән ретінде оқытылып қоймай, таза ағылшын тілінде білім беретін мамандықтар ашылуда. Ал қазақ тілінде ғана білім алатын студенттердің өздері де ағылшын тіліндегі материалдарды оқуына, пайдалануына тура келетін жайттар күннен-күнге артуда. Бұл білім беру жүйесінің жаһандық бәсекеге қабілеттілігінің артуына жан-жақты мүмкіндік берері анық.

Кесте 2. Ашық сұрақтар

Сұрақтар	Келісемін	Келіспеймін	Бейтарап	Толық келісемін	Толық келіспеймін
Ағылшын тілінен енген сөздері қолдану сіздің пәнді түсінуіңізге ықпалын тигізеді ме?	23,7 %	15,8 %	49,8 %	1,9 %	8,8 %
Қазіргі білім беру саласында ағылшын тілінен енген сөздердің болуы қажет деп санайсыз ба?	15,3 %	23,3 %	44,7 %	10,2 %	6,5 %

Бұл кесте ағылшын тілінен енген сөздердің пәндерді түсінуге ықпалы мен білім беру саласында олардың қажеттілігі туралы сауалнама нәтижелерін көрсетеді. Сауалнама бойынша, ағылшын тілінен енген сөздердің пәндерді түсінуге ықпалын 23,7% респондент қолдаса, 15,8% қарсы болған. Білім беру саласында ағылшын тілінен енген сөздердің болуы қажет деп 15,3% респондент санаса, 23,3% бұл пікірге қарсы шықты. Респондентердің көпшілігі (49,8% және 44,7%) бұл мәселелерге бейтарап көзқарас білдірген.

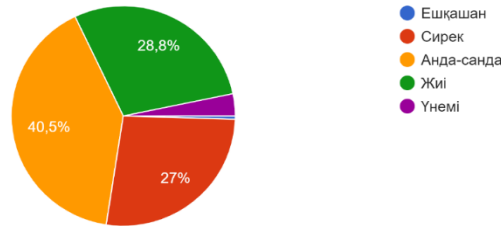
Үйде негізінен қай тілде сөйлейсіз?
215 ответов

Сурет 1. Сауалнама нәтижелері (1-диаграмма)

Диаграмма нәтижелеріне сәйкес, респонденттердің басым бөлігі (95,8%) үйде негізінен қазақ тілінде сөйлейтінін көрсеткен. Бұл қазақ тілінің отбасы деңгейінде негізгі қарым-қатынас құралы екенін және оның күнделікті өмірде кеңінен қолданылатынын білдіреді. Орысша, ұйғыр және аралас тілде сөйлейтіндердің үлесі өте аз, бұл қазақ тілінің үй жағдайында басымдыққа ие екенін растайды. Жалпы, бұл көрсеткіш қазақ тілінің тұрмыстық қолданыстағы орнының нығайғанын көрсетеді.

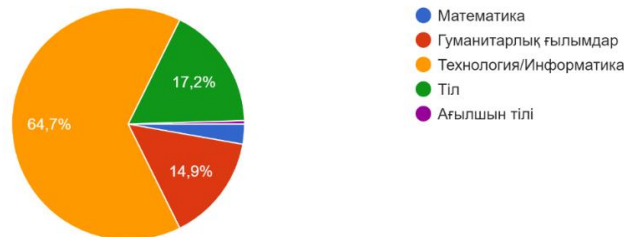
Ағылшын тілінен енген сөздерді сіз қаншалықты жиі кездестіресіз? (оқулықтар, желіде ресурстар, және т.б.)?
215 ответов

Сурет 2. Сауалнама нәтижелері (2-диаграмма)

Сауалнама нәтижесі бойынша (2-диаграмма), қатысушылардың басым бөлігі (40,5%) ағылшын тілінен енген сөздерді анда-санда кездестіретінін айтқан. Ал 28,8% жиі ұшырататынын, 27% сирек кездесетінін мәлімдеген. Демек, ағылшын сөздерінің қолданысы айтарлықтай байқалғанымен, ол барлық жерде бірдей таралмаған.

Қай пәндерде сіз ағылшын тілінен енген сөздерді жиі кездестіресіз?
215 ответов

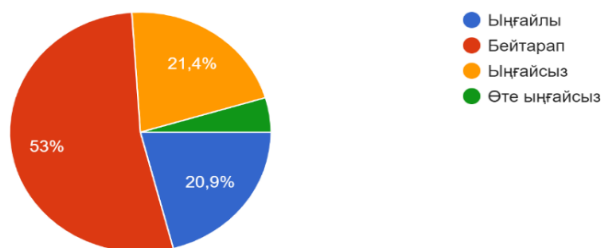

Сурет 3. Сауалнама нәтижелері (3-диаграмма)

Сауалнама нәтижесіне сәйкес, ағылшын тілінен енген сөздер көбінесе **технология / информатика** пәнінде кездеседі (64,7%). **Тіл** пәнінде 17,2%, ал **гуманитарлық ғылымдарда** 14,9% байқалады. **Математика** мен **ағылшын тілі** пәндерінде бұл көрсеткіш өте төмен. Бұл мәліметтер ағылшын тілінің ғылыми-техникалық салаларда көбірек қолданылатынын көрсетеді.

Академиялық бағыттағы жазылым мен пікір білдіру барысында ағылшын тілінен енген сөздерді қолдану сіз үшін қаншалықты ыңғайлы?

215 ответов

Сурет 4. Сауалнама нәтижелері (4-диаграмма)

Сауалнама нәтижелері бойынша, респонденттердің 53% ағылшын тілінен енген сөздерді академиялық жазылымда ыңғайлы деп санайды, ал 20,9% оларды қолдануды ыңғайсыз немесе өте ыңғайсыз деп бағалайды. Бұл ағылшын тілінің сөздерін қолданудың барлығы үшін бірдей ыңғайлы емес екенін көрсетеді.

Сіздің ойыңызша ағылшын тілінен енген сөздер қазақ тіліне қаншалықты әсерін тигізеді?

215 ответов

Сурет 5. Сауалнама нәтижелері (5-диаграмма)

Диаграмма нәтижелері көрсеткендей, ағылшын тілінен енген сөздердің қазақ тіліне әсері туралы пікірлер әртүрлі. Ең үлкен үлес (37,2%) бұл құбылысты заман талабына сай жаһанданудың бір бөлігі ретінде қабылдап, оны тілдің дамуына ықпал ететін фактор деп санайды. Алайда, 36,3% респондент бұл үрдіс шатасуға алып келеді деп есептейді, бұл қазақ тілінің құрылымдық өзгерістерге ұшырау қаупін білдіреді. Сонымен қатар, 22,3% жауап берушілер ағылшын тілінің ықпалы қазақ тілінің маңыздылығын төмендетеді деп алаңдаушылық білдірген. Жалпы, мәліметтер тілдік өзгерістерге деген көзқарастардың екіжақты екенін және қоғамда бұл мәселеге қатысты алаңдаушылық бар екенін көрсетеді.

Ағылшын тілі түрлі механизмдер арқылы жаһандық доминант тілге айналды, оның ішінде ғаламдану, интернет және халықаралық институттар бар. Кристал ағылшын тілінің отаршылдық арқылы таралуын және кейіннен ағылшын тілінде сөйлейтін мәдениеттердің бүкіл әлемге жайылуын талқылайды [9]. Қазіргі уақытта ағылшын тілінің ықпалы технология, дипломатия және ойын-сауық салаларында артты. Ағылшын тілі көптеген халықаралық ұйымдарда жұмыс тілі ретінде қолданылып, оның ғаламдық орнын одан әрі нығайтуда [10]. Жүргізілген сауалнама нәтижелері бұл мәселенің қоғамда өзекті екендігін көрсетеді. Пікірлерді талдай келе, ағылшын тілінің қазақ тіліне ықпалына қатысты көзқарастардың әртүрлі екенін байқауға болады.

Ағылшын тілінің ғаламдық доминанттығының маңызды салдары – ол азшылық тілдеріне төндірген қауіп. Біріккен Ұлттар Ұйымының Білім, Ғылым және Мәдениет Ұйымы мәліметі бойынша, әлемдегі тілдердің 40%-ы жойылып кету қаупіне ұшыраған, ал ағылшын тілінде

сөйлейтін елдер мен олардың тіл саясаты көбінесе жергілікті тілдердің жоғалуына себепкер болады [11]. Фишман тіл ауысымы жиі азшылық тілдерін сөйлейтіндер ағылшын тілін экономикалық, білім беру немесе әлеуметтік мобильділік үшін қабылдаған кезде орын алатынын атап көрсетеді [12]. Ағылшын тілі тараған сайын көптеген қауымдастықтар өздерінің ана тілдерін ағылшын тілін үйрену үшін тастауға мәжбүр болып, бұл тілдік әртүрліліктің біртіндеп жоғалуына әкеледі [13]. Респонденттердің бір бөлігі ағылшын тілінің ықпалын оң бағалайды. Олар бұл үдерісті ғылым мен техниканың дамуына, жаңа терминологияның қалыптасуына және қазақ тілінің заманауилануына мүмкіндік беретін фактор ретінде қарастырады. Ағылшын тілінен енген сөздер кейбір респонденттердің пікірінше, қазақ тілінің сөздік қорын кеңейтіп, оны халықаралық деңгейге жақындатады. Сонымен қатар, көптілділік білім мен мансап мүмкіндіктерін арттырады деген көзқарас та жиі кездеседі.

Ағылшын тілінің өсуі көптеген аймақтарда тіл ауысымына әкелді. Кейбір жағдайларда, бір ұрпақ балалар өздерінің жергілікті тілдерін енді үйренбейді. Бұл ауысым әлемнің әртүрлі бөліктерінде байқалады, Латын Америкасындағы жергілікті тілдерден бастап, Еуропадағы аймақтық диалектілерге дейін [14]. Бір мысал ретінде Уэльс жағдайын айтуға болады, мұнда ағылшын тілінің үстемдігі уэльс тілінің құлдырауына себеп болды [15]. Сонымен қатар, көптеген елдердің білім беру жүйесі қазір ағылшын тілінің билгірлігін жергілікті тілдерді үйретуден басымырақ етіп отыр, бұл үрдіске үлес қосуда [16]. Зерттеу барысындағы сауалнама нәтижелері қазақ тілінің болашағына қатысты алаңдаушылықтың да бар екенін айғақтайды. Кейбір респонденттер ағылшын тілінен енген кірме сөздердің қазақ тілінің табиғи құрылымын бұзатынын, тілдің шұбарлануына және ұлттық бірегейліктің әлсіреуіне алып келетінін атап өткен. Сондай-ақ, ағылшын тілінің ықпалы қазақ тілінің мәртебесін төмендетуі мүмкін деген пікірлер бар. Бұл әсіресе жастар арасында ана тілін меңгеру деңгейінің төмендеуіне алып келуі ықтимал.

Жалпы, зерттеу нәтижелері ағылшын тілінің қазақ тіліне екіжақты әсер ететінін көрсетті. Оның жағымды тұстары қатарында жаңа мүмкіндіктер мен заманауилық тұрса, жағымсыз жақтары ұлттық тілдің қолданыс аясын тарылту қаупімен байланысты. Осыған орай, мемлекеттік тіл саясаты қазақ тілінің дамуын қамтамасыз ететін теңгерімді стратегияны ұстануы қажет.

Қорытынды. Қазақстандағы білім беру жүйесінде ағылшын тілінің басым болуы елдің халықаралық аренада бәсекеге қабілеттілігін арттыруға септігін тигізуде. Ағылшын тілі арқылы студенттер жаһандық ресурстарға қол жеткізіп, ғылыми және кәсіби ортада кең мүмкіндіктерге ие болуда. Сонымен қатар, ағылшын тілінің кеңінен қолданылуы қазақ және орыс тілдерінің білім беру саласындағы орнын өзгертіп, тілдік теңсіздікке әкелуі мүмкін. Зерттеу нәтижелері студенттердің ағылшын тілінің маңыздылығын мойындай отырып, оның ана тілдеріне ықпалын елеулі мәселе ретінде қарастыратынын көрсетті. Сондықтан, елдің тіл саясаты тілдік әртүрлілікті сақтауға және ағылшын тілін ұлттық ерекшеліктермен үйлестіре дамытуға бағытталуы қажет. Бұл Қазақстанның мәдени тұтастығын сақтай отырып, білім беру сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Makhanov K. *The Trends of Language Shift in Education in Kazakhstan*. Retrieved from <https://www.eurasian-research.org/publication/the-trends-of-language-shift-in-education-in-kazakhstan/>

2. Seitzhanova A., Plokhikh R., Baiburiev R., Tsaregorodtseva A. *English as the medium of instruction: New trend of education in Kazakhstan // Internationalisation in Higher Education: Management of Higher Education and Research*. April 13, 2015. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/307819672_New_trend_of_education_in_Kazakhstan_English_as_the_medium_of_instruction

3. Goodman B., Yessenbekova K., Curle S. *English-medium education in Kazakhstan: A multifaceted exploration of student and alumni perceptions on language proficiency, academic performance, and career prospects // International Journal of Educational Research*. - Volume 128, 2024, 102451

Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035524001368>

4. Akynova D., Zharkynbekova S., Agmanova A., Aimoldina A., Dalbergenova L. *Language Choice Among the Youth of Kazakhstan: English as a Self-Representation of Prestige* // *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 143. August 2014. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/275543997_Language_Choice_Among_the_Youth_of_Kazakhstan_English_as_a_Self-Representation_of_Prestige

5. Абдығалиева Н.Н., Смағұлова Г.Н., Иргатоглу А. Қазақ-ағылшын тілдеріндегі сөйлеу этикетінің этно-лингвомәдени ерекшеліктері // Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. No 4(149) / 2024. 8-21 б. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2024-149-4-8-21>

6. Алишынбекова М.С., Жуманбекова Н.З. Қазақ, орыс, ағылшын, қытай тілдеріндегі фразеологиялық бірліктерді салыстырмалы талдау // Қарағанды университеті Хабаршысы. Филология сериясы. No4(108)/2022. 92-98 б. DOI 10.31489/2022Ph4/92-98

7. Рысбекқызы Г. Қазақ және ағылшын тілдеріндегі туыстық атаулар – мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастыру құралы // Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. № 3(144)/2023. 120-135 б. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2023-144-3-120-135>

8. Хамитова Ш.А., Тайшыбай З.С., Адилова А.С. Ағылшын тіліндегі түркі кірме сөздерінің қолданылуы // Қарағанды университеті Хабаршысы. Филология сериясы. № 1(105)/2022. 22-27 б. DOI 10.31489/2022Ph1/22-27

9. Crystal D. *English as a global language. Second edition.* Cambridge University Press.

10. Pennycook A. *Global Englishes and Transcultural Flows.* London and New York: Routledge, 2007, ISBN: 978-0-415-37497-2

11. UNESCO. *Atlas of the World's Languages in Danger.* United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000187026>

12. Fishman J.A. *Reversing language shift: Theoretical and empirical foundations of assistance to threatened languages.* Multilingual Matters. Retrieved from <https://books.google.kz/books?id=ah1QwYzi3c4C&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>

13. García O. *Bilingual education in the 21st century: A global perspective.* Wiley-Blackwell. DOI:10.1017/S0047404513000304

14. Hale K. *Language endangerment and the human value of linguistic diversity.* *Language*, 68(1), 1-42. Retrieved from <https://doi.org/10.1353/lan.1992.0052>

15. Jones M. *Language and identity in Wales.* University of Wales Press. March 2019. *Geography* 104(1):19-27. DOI:10.1080/00167487.2019.12094058

16. Canagarajah S. *Changing communicative practices in a globalizing world.* *Journal of Language, Identity & Education*, 5(4). – P. 251-268.

References:

1. Makhanov K. *The Trends of Language Shift in Education in Kazakhstan.* Retrieved from <https://www.eurasian-research.org/publication/the-trends-of-language-shift-in-education-in-kazakhstan/>

2. Seitzhanova A., Plokhikh R., Baiburiev R., Tsaregorodtseva A. (2015). *English as the medium of instruction: New trend of education in Kazakhstan* // *Internationalisation in Higher Education: Management of Higher Education and Research.* April 13, 2015. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/307819672_New_trend_of_education_in_Kazakhstan_English_as_the_medium_of_instruction

3. Goodman B., Yessenbekova K., Curle S. (2024). *English-medium education in Kazakhstan: A multifaceted exploration of student and alumni perceptions on language proficiency, academic performance, and career prospects* // *International Journal of Educational Research*, Vol. 128, 102451. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035524001368>

4. Akynova D., Zharkynbekova S., Agmanova A., Aimoldina A., Dalbergenova L. (2014). *Language*

Choice Among the Youth of Kazakhstan: English as a Self-Representation of Prestige // *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 143. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/275543997_Language_Choice_Among_the_Youth_of_Kazakhstan_English_as_a_Self-Representation_of_Prestige

5. Abdygalieva N.N., Smagulova G.N., Irgatoglu A. (2024). *Kazak-aglishyn tildrindegi soileu etiketin in etno-lingvomedeni erekshelikleri [Ethnolinguistic and ethnocultural features of speech etiquette in Kazakh–English languages]* // L.N. Gumilev atyndagy EEU Habarshysy. Filologiya seriyasi. No 4(149)/2024. 8–21 pp. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2024-149-4-8-21> [in Kazakh]

6. Alshynbekova M.S., Zhumanbekova N.Z. (2022). *Kazak, orys, anghlishyn, kytai tildrindegi frazeologiyalyk birlikterdi salystyrmaly taldau [Comparative analysis of phraseological units in Kazakh, Russian, English and Chinese languages]* // Karagandy universiteti Habarshysy. Filologiya seriyasi. No 4(108)/2022. 92–98 pp. DOI: [10.31489/2022Ph4/92-98](https://doi.org/10.31489/2022Ph4/92-98) [in Kazakh]

7. Rysbekqyzy G. (2023). *Kazak zhane agilshyn tildrindegi tuystyq ataular – madenietaralyk kuzyrettilikti kalypastyru kuraly [Kinship terms in Kazakh and English languages as a tool for developing intercultural competence]* // L.N. Gumilev atyndagy EEU Habarshysy. Filologiya seriyasi. No 3(144)/2023. 120–135 pp. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2023-144-3-120-135> [in Kazakh]

8. Khamitova Sh.A., Taishybay Z.S., Adilova A.S. (2022). *Agilshyn tilindegi turki kirme sozdinin koldanylyuy [The use of Turkic loanwords in English]* // Karagandy universiteti Habarshysy. Filologiya seriyasi. No 1(105)/2022. 22–27 pp. DOI: [10.31489/2022Ph1/22-27](https://doi.org/10.31489/2022Ph1/22-27) [in Kazakh]

9. Crystal D. (n.d.). *English as a global language*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press.

10. Pennycook A. (2007). *Global Englishes and transcultural flows*. London & New York: Routledge. ISBN: 978-0-415-37497-2

11. UNESCO. *Atlas of the world's languages in danger*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000187026>

12. Fishman J.A. *Reversing language shift: Theoretical and empirical foundations of assistance to threatened languages*. Multilingual Matters. Retrieved from <https://books.google.kz/books?id=ah1QwYzi3c4C&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>

13. García O. (n.d.). *Bilingual education in the 21st century: A global perspective*. Wiley-Blackwell. DOI: [10.1017/S0047404513000304](https://doi.org/10.1017/S0047404513000304)

14. Hale K. (1992). *Language endangerment and the human value of linguistic diversity*. *Language*, 68(1), 1–42. <https://doi.org/10.1353/lan.1992.0052>

15. Jones M. (2019). *Language and identity in Wales*. University of Wales Press. *Geography*, 104(1), 19–27. <https://doi.org/10.1080/00167487.2019.12094058>

16. Canagarajah S. (n.d.). *Changing communicative practices in a globalizing world*. *Journal of Language, Identity & Education*, 5(4), 251–268.

БІЗДІҢ АВТОРЛАР

Жиренов Саян Аманжолұлы – филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4660-0381>, e-mail: Saken82@mail.ru

Ержанқызы Әйгерім – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің PhD докторанты, Алматы қаласы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0037-3777>, e-mail: erzhankyzy91@gmail.com

Молдағалиева Раушан Шамжанқызы – педагогика ғылымдарының магистрі, Астана медицина университетінің филологиялық пәндер кафедрасының аға оқытушысы, Астана, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2476-7375>, e-mail: moldagaliyeva66@mail.ru

Бигалиева Айман Советқызы – Алматы қаласы Білім басқармасына қарасты ШЖҚ МКК «Білім берудегі жаңа технологиялар бойынша қалалық ғылыми-әдістемелік орталығының» әдістемелік ғылыми-әдістемелік жұмыс жөніндегі әдіскері, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6323-4520>, e-mail: aiman_bigaliev@mail.ru

Пашан Дана Мұсабекқызы – филология ғылымдарының кандидаты, Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының аға ғылыми қызметкері, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://doi.org/10.55491/2411-6076-2022-2-57-73>, e-mail: pashan_dan@mail.ru

Абишева Сауле Джунусовна – филология ғылымдарының докторы, профессор, орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының меңгерушісі, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: 0000-0002-4497-0805, e-mail: s.abisheva@mail.ru

Абуова Бибижан Паркуловна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының докторанты, Алматы, Қазақстан, ORCID: 0000-0002-8976-0959, e-mail: bibizhan@@mail.ru

Мустояпова Айнаш Тоқушқызы – филология ғылымдарының кандидаты, Қарағанды университетінің орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының доценті. Е.А. Букетова, Қарағанды, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5658-9844>, e-mail: mustoyanova2017@gmail.com

Серикова Лидия – орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының магистранты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4748-1436>, e-mail: lida.serikova.2000@mail.ru

Сылам Дина – Шанхай университеті, докторант, Шанхай, Қытай, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6829-2690>, e-mail: dina.slamkyzy@gmail.com

ВэнЛян Цянь – профессор, PhD (Философия), Шанхай университетінің гуманитарлық өнер колледжі, Шанхай, Қытай, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2550-6101>, e-mail: qw108@sina.com

Өмірханова Шынар Әділханқызы – Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының докторанты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5514-2810>, e-mail: umirhanovas@gmail.com

Орынханова Ғибадат Аманжолқызы – филология ғылымдарының кандидаты, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының доценті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1864-1802>, e-mail: gibadat@mail.ru

Жиндеева Елена Александровна – филология ғылымдарының докторы, М.Е.Евсевьев атындағы Мордовия мемлекеттік педагогикалық университетінің «Әдебиет және әдебиетті оқыту әдістемесі» кафедрасының профессоры, Саранск қ., Ресей Федерациясы, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6680-148X>, e-mail: jindeeva@mail.ru

Ибраева Жанарка Бакибаевна – филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: 0000-0003-1487-5513, e-mail: igb1006@mail.ru

Құрманчакова Айнур – орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының магистранты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-5720-1036>, e-mail: kurmanchakova97@mail.ru

Молдағали Мадина Бауыржанқызы – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Филология факультеті орыс тілі мен әдебиеті кафедрасының докторанты, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8494-1497>, e-mail: mmoldagali@list.ru

Асылбекова Марина Сергеевна – филология ғылымдарының кандидаты, №165 мамандандырылған лицейінің орыс тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9384-2067>, e-mail: marina.assylbekova@gmail.com

Проскурина Лариса Васильевна – Қ. Сәтбаев атындағы №56 гимназиясының орыс тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4953-2369>, e-mail: pro_larissa@mail.ru

Назарбекова Гүлсана Амандыққызы – магистрант, Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8708-9494>, e-mail: gulsana0000@gmail.com

Оспанов Еділбай – филология ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2253-134X>, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Иманғали Өркен – PhD, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7142-7982>, e-mail: orken.007@mail.ru

Жаткин Дмитрий Николаевич – филология ғылымдарының докторы, профессор, Пенза мемлекеттік технологиялық университеті, Пенза қ., Ресей, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4768-3518>, e-mail: ivb40@yandex.ru

Сердечная Вера Владимировна – филология ғылымдарының докторы, доцент, Кубань мемлекеттік университеті, Краснодар қ., Ресей, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8718-3556>, e-mail: [rintra@yandex.ru](mailto:rindra@yandex.ru)

НАШИ АВТОРЫ

Жиренов Саян Аманжолұлы – кандидат филологических наук, профессор, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4660-0381>, e-mail: Saken82@mail.ru

Ержанқызы Әйгерім – PhD докторант, Казахский национальный педагогический университет им. Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0037-3777>, e-mail: erzhankyzy91@gmail.com

Молдагалиева Раушан Шамжановна – магистр педагогических наук, старший преподаватель кафедры филологических дисциплин Медицинского университета Астаны, Астана, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2476-7375>, e-mail: moldagalijeva66@mail.ru

Бигалиева Айман Советовна – методист по научно-методической работе ГКП на ПХВ «Городской научно-методической центр новых технологий образования» Управления образования города Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6323-4520>, e-mail: aiman_bigalijeva@mail.ru

Пашан Дана Мусабековна – кандидат филологических наук, старший научный сотрудник Института языкознания имени Байтурсынулы, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://doi.org/10.55491/2411-6076-2022-2-57-73>, e-mail: pashan_dan@mail.ru

Абишева Сауле Джунусовна – доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: 0000-0002-4497-0805, e-mail: s.abisheva@mail.ru

Абуова Бибижан Паркуловна – докторант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: 0000-0002-8976-0959, e-mail: bibizhan@@mail.ru

Мустояпова Айнаш Токушевна – кандидат филологических наук, доцент кафедры русского языка и литературы, Карагандинский университет им. Е.А. Букетова, г. Караганда, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5658-9844>, e-mail: mustoypova2017@gmail.com

Серикова Лидия – магистрант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4748-1436>, e-mail: lida.serikova.2000@mail.ru

Сылам Дина – докторант, Шанхайский университет, Шанхай, Китай, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6829-2690>, e-mail: dina.slamkyzy@gmail.com

ВэньЛян Цянь – доктор PhD, профессор, Шанхайский университетский колледж свободных искусств, Шанхай, Китай, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2550-6101>, e-mail: qwl08@sina.com

Умирханова Шынар Адильханқызы – докторант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный женский педагогический университет, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5514-2810>, e-mail: umirhanovas@gmail.com

Орынханова Гибадат Аманжоловна – кандидат филологический наук, ассоциированный профессор кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный женский педагогический университет, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1864-1802>, e-mail: gibadat@mail.ru

Жиндеева Елена Александровна – доктор филологических наук, профессор кафедры литературы и методики обучения литературе Мордовского государственного педагогического университета имени М. Е. Евсевьева, Саранск, Российская Федерация, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6680-148X>, e-mail: jindeeva@mail.ru

Ибраева Жанарка Бакибаевна – кандидат филологических наук, ассоциированный профессор, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: 0000-0003-1487-5513, e-mail: igb1006@mail.ru

Курманчакова Айнур – магистрант кафедры русского языка и литературы, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-5720-1036>, e-mail: kurmanchakova97@mail.ru

Молдағали Мадина Бауыржановна – докторант кафедры русского языка и литературы Факультета филологии Казахского национального педагогического университета имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8494-1497>, e-mail: mmoldagali@list.ru

Асылбекова Марина Сергеевна – кандидат филологических наук, учитель русского языка и литературы Специализированного лицея №165, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9384-2067>, e-mail: marina.assylbekova@gmail.com

Проскурина Лариса Васильевна – учитель русского языка и литературы Гимназии №56 имени К. Сатпаева, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4953-2369>, e-mail: pro_larissa@mail.ru

Назарбекова Гулсана Амандыккызы – магистрант, Северо-Казахстанский университет имени Манаша Козыбаева, г. Петропавловск, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8708-9494>, e-mail: gulsana0000@gmail.com

Оспанов Едилбай Толеубаевич – кандидат филологических наук, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2253-134X>, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Имангали Оркен – PhD, Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7142-7982>, e-mail: orken.007@mail.ru

Жаткин Дмитрий Николаевич – доктор филологических наук, профессор, Пензенский государственный технологический университет, г. Пенза, Россия, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4768-3518>, e-mail: ivb40@yandex.ru

Сердечная Вера Владимировна – доктор филологических наук, доцент, Кубанский государственный университет, г. Краснодар, Россия, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8718-3556>, e-mail: [rintra@yandex.ru](mailto:rintr@yandex.ru)

OUR AUTHORS

Zhirenov Sayan Amanzholuly – Candidate of philological sciences, professor, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4660-0381>, e-mail: Saken82@mail.ru

Yerzhankyzy Aigerim – Doctoral student in the specialty linguistics, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0037-3777>, e-mail: erzhankyzy91@gmail.com

Moldagaliyeva Raushan – Master of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Philological Disciplines, Astana Medical University, Astana, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2476-7375>, e-mail: moldagaliyeva66@mail.ru

Bigaliyeva Ayman – Methodologist for Scientific and Methodological Work at the SCE REM «City Scientific and Methodological Center for New Technologies in Education» of the Department of Education of Almaty City, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6323-4520>, e-mail: aiman_bigaliyeva@mail.ru

Pashan Dana – Candidate of Philological Sciences, Senior Researcher at the Baitursynula Institute of Linguistics, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://doi.org/10.55491/2411-6076-2022-2-57-73>, e-mail: pashan_dan@mail.ru

Abisheva Saule – Doctor of Philological Sciences, professor, head of the department of russian language and literature, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: 0000-0002-4497-0805, e-mail: s.abisheva@mail.ru

Abuova Bibizhan – Doctoral student of the Department of Russian Language and Literature, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: 0000-0002-8976-0959, e-mail: bibizhan@mail.ru

Mustoyapowa Ainash – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Russian Language and Literature, Karaganda University named after E.A. Buketov, Karaganda, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5658-9844>, e-mail: mustoypova2017@gmail.com

Serikova Lidia – Master's student, Russian Language and Literature Department, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4748-1436>, e-mail: lida.serikova.2000@mail.ru

Dina Sylam – PhD student, Shanghai University, Shanghai, China, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6829-2690>, e-mail: dina.slamkyzy@gmail.com

WenLiang Qian – PhD, Professor, Shanghai University College of Liberal Arts, Shanghai, China, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2550-6101>, e-mail: qwl08@sina.com

Umirkhanova Shynar – PhD student, Department of Russian Language and Literature, Kazakh National Women's Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5514-2810>, e-mail: umirhanovas@gmail.com

Orynkhanova Gibadat – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Russian Language and Literature, Kazakh National Women's Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1864-1802>, e-mail: gibadat@mail.ru

Zhindeeva Elena – Doctor of Philological Sciences, Professor of the Department of Literature and Methods of Teaching Literature, Mordovian State Pedagogical University named after M.E. Evseviev, Saransk, Russian Federation, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6680-148X>, e-mail: jindeeva@mail.ru

Ibraeva Zhanarka Bakibaevna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID 0000-0003-1487-5513, e-mail: igb1006@mail.ru

Kurmanchakova Ainur – Master's student, Russian Language and Literature Department, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-5720-1036>, e-mail: kurmanchakova97@mail.ru

Moldagali Madina – PhD Candidate of the Department of Russian language and literature, Faculty of Philology, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8494-1497>, e-mail: mmoldagali@list.ru

Assylbekova Marina – Candidate of Philological Sciences, Russian Language and Literature Teacher at Specialized Lyceum №165, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9384-2067>, e-mail: marina.assylbekova@gmail.com

Proskurina Larisa – Russian Language and Literature Teacher at K. Satpayev Gymnasium №56, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4953-2369>, e-mail: pro_larissa@mail.ru

Nazarbekova Gulsana – Master's student, North Kazakhstan University named after Manash Kozybayev, Petropavlovsk, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8708-9494>, e-mail: gulsana0000@gmail.com

Ospanov Yedilbay – Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2253-134X>, e-mail: ospanov.yedilbay@gmail.com

Imangali Orken – PhD, Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7142-7982>, e-mail: orken.007@mail.ru

Zhatkin Dmitry – Doctor of Philological Sciences, Professor, Penza State Technological University, Penza, Russia, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4768-3518>, e-mail: ivb40@yandex.ru

Serdechechnaya Vera – Doctor of Philological Sciences, Associate Professor, Kuban State University, Krasnodar, Russia, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8718-3556>, e-mail: [rintra@yandex.ru](mailto:rindra@yandex.ru)